

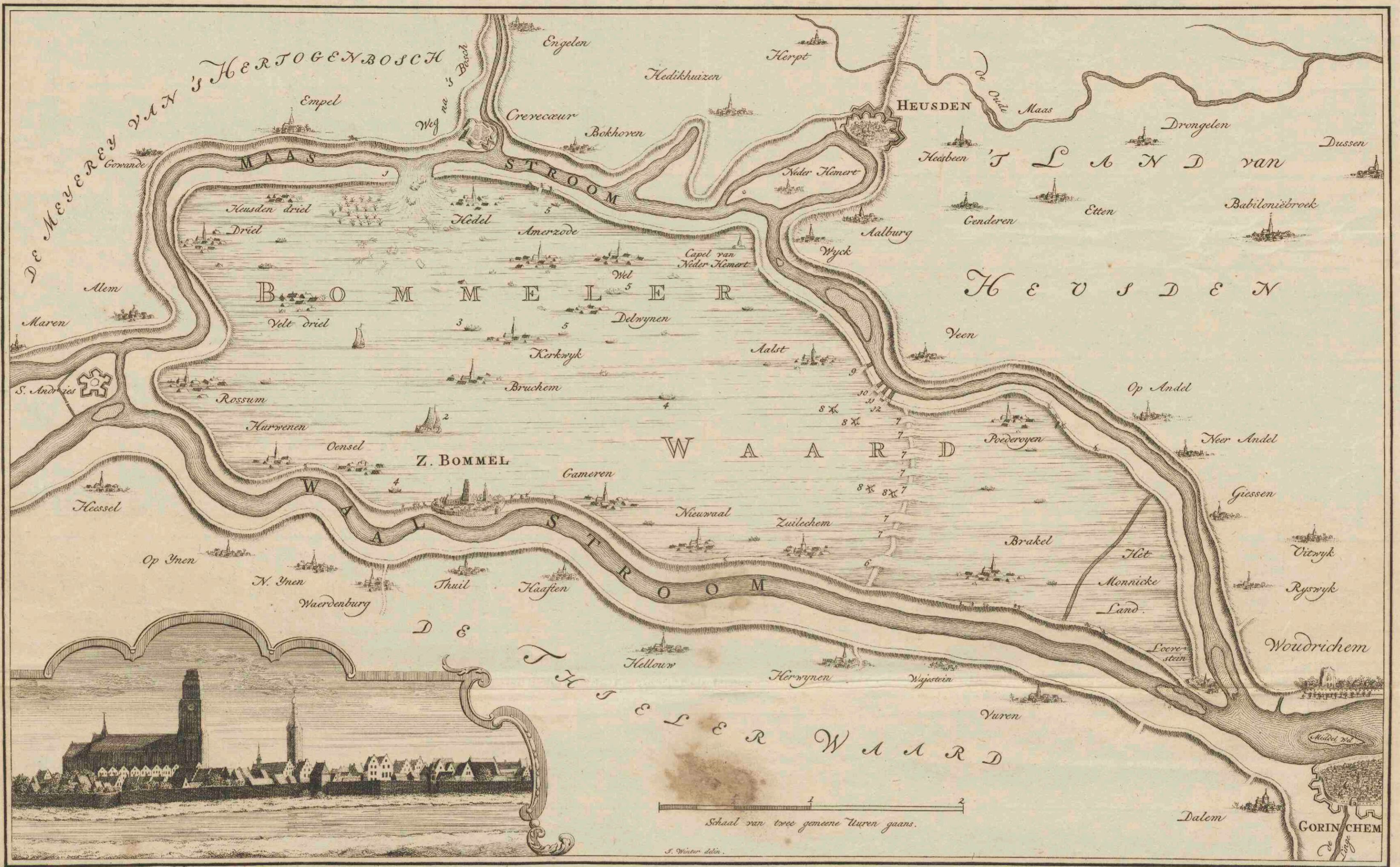

**Afbeeldinge van de schrikkelyke overstrominge, en daar op
gevolgden door-braak van den Maasdyk, by het dorp Hedel,
geleegen in den Bommelrewaard, op Maandag den 14.
February 1757 des avonds omtrent 10 uren ...**

<https://hdl.handle.net/1874/377721>

A F B E E L D I N G E

VAN de schrikkelijke Overstrominge, en daar op gevolgd den Doorbraak van den *Maasdyk*, by het Dorp HEDEL; gelegen in den *Bommelrewaard*, op Maandag den 14. February 1757. des avonds omtrent tien uren. Waar door, in eenen nacht, 8910. Morgen lands zyn Overstroomt, behalven de *Brakelsche*, *Poederoyensche* en *Monnekenlandsche* Polders, ter grootte van nog 1700. Morgen, die eerst door Doorsteekinge van den *Meydyk* op Ordres van de *Wel Edele* en *Achibaare Magistraat* van *Zalt-Bommel*, en daar na door Overstrominge van dien Dyk, mede zyn onder water gezet.

A A N M E R K I N G E N

VERKLAARINGE van deze P L A A T.

- No. 1. Verbeelt den Doorgebroken Dyk by *Hedel*, lang 84. Dyk-roeden van 16 voeten, en op zyn diepste 50. a 60. voeten
2. en 3. Proviand-schuiten door de *Magistraat* van *Z. Bommel* aan de Ingezetenen gezonden.
4. en 5. Schuiten tot reddinge van Menschen en Vee.
6. Het Doorgestooke gat in den *Meydyk* omtrent ter lengte van 8. en door de sterke drift 15. Roeden lang, en omtrent 70. voeten diep.
7. Nog zeven Door-braaken in dien Dyk, waar van het diepste omtrent 10. voeten van den kruin af, is weg gedreven; zynde 't eerste gat naaf 't doorgestokene lang 142. 't 2 de 152. 't 3 de 344. 't 4 de 44. 't 5 de 114. 't 6 de 40. en 't 7 de 94. voeten, eindigende dit laatste gat by den *Vleugel-dyk*.
8. Eenige Water-moelens.
9. Driehche Sluys.
10. Bruchemfche Sluys.
11. Zalt Bommelfche Sluys.
12. Gamedfche Sluys.

DIT Eiland naar de Stad *ZALT-BOMMEL*. *BOMMELREWAARD*, geheten, omwaert van *Waal* en *Maas*, is niet min als andere landstreek voor overstrominge en doorbraken bloed gestelt, schoon 't seive een reeks van Jaaren daar van is vry gebleven, waar van naaf de Goddelijke bewaeringe, de welgesteltheit der Dyken, en waakzaamheit der Heemraaden de oorzaak is.

De ondervinding heeft geleert dat de *Waal* meer Inbreuken heeft veroorzaakt als de *Maas*. Aan de *Maaskant* brak de Dyk door 1634. By het Dorp *Wel*, en de *Poederoyensche* *vleugeldyk*.

1658. Den 21. February by *Hedel*, en in dat zelve jaar te *Poederoyen*.

Aan de *Waal* kant zyn in 't jaar 1662. Twee Doorbraken te gelyk geweest, een tuschen *Bommel* en de *Kluyt*, waar door een wiel spoelde die heden nog de naam draagt van *Kloosterwiel*, en een te *Nieuwaal*.

1666. 29. January te *Nieuwaal* en te gelyk te *Zuilichem*.

1697. Den 12. October brak de *Brakelsche* *Dwaarsdyk* door op seven plaatsen, en tuschen den 17. en 18. December de *Meydyk*.

1709. Kwam een Doorbraak op twe plaatsen te *Nieuwaal*, en een boven 't Huis te *Zuilichem*. Zedert welken tyd de *Bommelrewaard* vry van Overstromingen is geweest.

't Gedeelte dezer *Waard* boven de *Meydyk* gelegen, bestaat in de volgende Dorpen, die in een doorbraak van Dyken lasten, en bindendyks aldus begroot zyn.

<i>Zalt Bommel</i>	1000.	Morgen.
<i>Hurwenen</i>	225.	
<i>Rosfem</i>	650.	
<i>Driel</i>	1800.	
<i>Hedel</i>	1000.	
<i>Amerzode Wel</i> en <i>Woerdragen</i>	800.	
<i>Nederhaemert</i>	250.	
<i>Ault</i>	500.	
<i>Zuilichem</i>	500.	
<i>Nieuwaal</i>	275.	
<i>Gameren</i>	600.	
<i>Bruchem</i>	500.	
<i>Kerkwyk</i>	200.	
<i>Delwynen</i>	630.	

't zamen uitmakende 8910. Morgen

't Andere gedeelte van den *Bommelrewaard* bestaat nog in 1700. Morgen; uitmakende de Dorpen *Brakel*, *Poederoyen* en *Monnekenland*, welkers laage Dyken altoos met gemeen hoog water overliepen, en daar door den geheelen *Bommelrewaard* inundeerden, ten welken einde schyn gelege te wezen de *Meydyk* ter lengte van 338. Roeden en 14. Voeten, die zig uittrekt van *Zuilichem* tot *Aalt*, en dus *Waal* en *Maasdyk* raakt.

Deze *Meydyk* zwigt in breete niets, en in hoogte weinig voor den *Waal* en *Maasdyk*, en is egter voor dezen ongemeenen Vloed niet bestand geweest, want schoon dezelve op bevel der *WEL EDELE* en *ACHTBARE MAGISTRAAT* van *Zalt Bommel* wierd doorgestoken ter lengte van omtrent 8. Roeden, zyn behalven 't doorgestokene gat, dat door de kragt van 't toefschietende water 15. Roeden breed, en 70. Voeten diep was, nog 7. andere garen veroorzaakt, die met de vorige 15. 't zamen uitmaken 73. Roeden,

welke 73. gerekent, met 84. van den *Hedelsche* Doorbraak 't zamen uitmaken 157. Dyk Roeden, ider van 16. voeten, van 11. duimen de voet, waar van de kosten van het maaken de eigenaars van de 8910. Morgen - lands boven de *Meydyk* gelegen, alleen zullen moeten draagen.

In de meeste Kerken is het waater tot 4, 5, 6. en 7. en in de Huizen tot 10. a 11. voeten tot aan de daaken geklommen, staande het zelve voor een Dam, gelegd in de *Bosfe-poort* der stad *Zalt Bommel*, 4. voeten en 9. duimen hoog.

Het gerugt van zulken ongewoonen Doorbraak wierd op eenige Dorpen door een jongen verspreid, en die in *Bommel* wierden zulks niet eer gevaar, als door 't naar gezigt van dat vloeiend Element dat reets 't land tot aan de buyte Cingels mer algemeen magt overstroomde, waar op de *Magistraat* alle by de hand zynde schuiten uit de *Waal*-stroom in het binnen waater liet overvlepen, om menschen en vee af te haalen, 's nachts zag men de Bakens ligen om de schippers de regte cours te wyzen onder het luyden van de Klokken daar toe meede ingerigt, het geen menschelyker wyze oorzaak geweest is dat geen mensch, en maar omtrent 60 a 70 stuks vee zyn verdronken, niet alleen diende die schuyten tot dat einde, maar om goederen voor de bedroefde landlieden te bergen, ook bragten zy zonder gelt of prys, brood en andere nooddrufft voor die elendelingen mede, het geen de *Bommelfche Magistraat* had laten bakken, waar toe ook andere particuliere in-en-opgezeetenen hunne liefde gaven voegden, en veele gegode Liedten uit andere Provincie hebben zig mede niet onbetuyt gelaten, van het hunne mede te deelen aan deze beklagelyke ingezeetenen. Terwyl in de Stad,

Huys, schuur en stal voor den armen landman als zyn eygen openstond, en niemand ontrok zig eenige liefde pligten, handelende in dit stuk de *Bommelfche* Ingezetenen anderen, gelyk zy van die in gelyken noot wensten gehandelt te worden.

Veele gevugte huys-lieden bleeven in de Stad *Bommel* met haar vee tot dat de aannemers ver gevordert waren met het leggen van den nodigen *Kift* en *Rys-dam*, oordelende niet eer in haare huizen veylig te zyn.

Met dat werk is een begin gemaakt den 9. Maart en wierd volbragt den 23. April daar aan volgende, zynde het leggen van den *Kift* dam op den 7. Maart befoerd voor

17730 - 0 - 0
4780 - 0 - 0

en 't leggen van den *Rysdam* voor

2600 - 0 - 0
1060 - 0 - 0

Op den 20. May is in twee percelen besteed 't leggen van een kaade of gedeelte van een nieuwen dyk te *Hedel*, van boven 10 en onder 28. voeten breed, en in hoogte 4 voeten onder de kruyn van den ouden dyk

't eerste perceel lang 55 dykroeden	2600 - 0 - 0
't tweede perceel lang 72. roeden	1060 - 0 - 0

Op den 17. Juny is verder in drie percelen besteed 't maken van den geheelen dyk te *Hedel*, waar van 't eerste lot bedraagde

6200 - 0 - 0
6900 - 0 - 0
5950 - 0 - 0

't tweede voor

6200 - 0 - 0
6900 - 0 - 0
5950 - 0 - 0

Bedragende te zamen

f 35310 - 0 - 0

Zynde deze drie laatste percelen tar Somma van 19050 gl. alleen voor rekening van 't dorp *Hedel* blyvende verder 't maken van den *Meydyk* ten

kosten van alle de dorpen boven deselve gelegen.

De *Kift*-dam die door de *Kil* aangelegt is tot 130 *Rynlandfche* Roeden lang van onder 10 en boven 8. voeten breed, is beheyt met 784. palen van 14. tot 30. voeten lang, en van 8. tot 12. Duymen breed, met planken beschoeid, en met aarde ter hoogte van 7. a 8. voeten gevult, voorts met zware steekfchoren, kelpen, gordingen, en yzere bouten gehegt. Dit werk wierd van de inwoonders, en vrcmedelingen bequaam geoordeelt, om de nanstaande schouwinge der Dyk-stoelen te konnen voldoen.

Schoon door het ongestadig en slegte weer in de geheele maand maart, de aannemers niet na genoegen konde spoelen, quam boven dien op den 7. april deze schrikkelijke ramp aan den eynde diens Dams na den *Driehschen* kant de grond weg zonk, en veroorzaakte daar door een gat van omtrent 10. Roeden in dien dam, dus door de schuringe en perlinge van 't water de palen weg dreeven, en veele schoorpalen en balken & overmidden sloegen, waar door een gat van 20. voeten diep spoelde, schoon wel alle vlyd wierd aangewend om dat schelyk te stoppen, duurde 't egter eenige dagen eer het met ryswerk omvangen was, waar door wederom het water met zulk geweld door dat gat drong, dat den *Bommelrewaard* daar door andermaal geinundeert raakte, en de meeste hoog gelegene Landeryen die wederom op nieuws bezait waren onder water gezet zyn, werdende de schaden aan Landeryen *Boomgarden*, en bezaaide landen daar door geleeden, grooter geoordeelt, dan van den eersten Doorbraak.

Supra
9